

QVAEDAM
DE
COMMESTIBILIBVS
CAPITA
MAGNIFICI ICTORVM ORDINIS
INDVLTV
PRAESIDE
D. GEORG. CHRISTOPH. PLAZ,

PVBLICAE DISQVISITIONI
SVBMITTET

AVTOR ET RESPONDENS

GOTTHOLD. FRIDERICH. SCHLEVSNER.
NOT. PVBL. CÆS.

D. XXII. DEC. MDCCXXVII

LIPSIAE,
LITERIS JOH. GEORG. SCHNIEBESII.

V I R O

MAGNIFICO EXCELLENTISSIMO
CONSULTISSIMO

DOMINO

D. ABRAHAMO CHRIS-
TOPHORO PLAZIO,

JCTO SAXONVM SVMMO

IN MOCCAV, ALTHAYN ET PLOESEN HEREDITARIO,

AVGVSTISSIMO POLONIARVM REGI
ET SAXONIAE ELECTORI A PROVOCATIO-
NVM CONSILIIS,

SVPREMAE CVRIAE PROVINCIALIS QVAE EST LIPSIAE
ASSESSORI,

SCABINATVS SENIORI,

VRBIS LIPSIENSIS CONSVLI,

TEMPLI ET SCHOLAE NICOLAITANAE ANTISTITI,
AVTORITATE, ERVDITIONE, PRVDENTIA,
ET INNVMERIS IN REM VTRAMQVE PVBLICAM MERITIS
GRAVISSIMO,

VT

INAESTIMABILI OPTIMI PRINCIPIS FAVORE

ITA

DEVOTIS VRBIS LIPSIENSIVM PRAECONIIS,
BONORVM QVORVMVIS CIVIVM AMORE
ORBIS DENIQUE ERVDITI FREQVENTISSIMO APPLAVSV
LONGE DIGNISSIMO
OFFICIORVM SIBI DELATORVM
QVAE IPSA ALIIS ORNAMENTO EXISTERE SVEVERVNT
DECORI

PATRONO

LARGISSIMO PROLIXISSIMORVM IN SE BENEFICIORVM
ADPARATV
DEVOTISSIMVM SVBMISSI ANIMI CVLTVM SIBI
VINDICANTI

SUBMISSAM ANIMI DEVOTIONEM
HABD FVCATAMQVE PIETATEM
OMNI QVA DECET OBSERVANTIA
ATTESTATVRVS
ITERATAS INTER FELICITATIS TANTIS MERITIS DIGNE
RESPONDENTIS APPRECAATIONES
AMPLISSIMI TANTI VIRI
PATROCINIO, INDVLGENTIAE, FAVORI
SE SVBMISSE COMMENDATVRVS
PAVCAS HASCE PAGINAS
CONSECRATAS CVPIT

TANTI NOMINIS

CLIENS CVLTORVE DEVOTISSIMVS AC
INDEFESSVS.

GOTTHOLDVS FRIDERICVS SCHLEVSNERVS.

NOBILISSIMO DOMINO RESPONDENTI
S. D.
Praefes.

Qui bene novit plerorumque disputantium mores,
Horatianum illud omnem demereri fidem fa-
tebitur:

Alter rixatur de lana saepe caprina,
Propugnat nugis armatus - - -
- - - - Castor sciat an Docilis plus.

Brundisium Numici melius via ducat an Appi.

Haec infinita pugnandi libido eorum praecipue animos cepit, qui vel ex subtili Legis antiquissimae formula perpetua excitant certamina, vel dum ingentem verborum exercitum ducunt, adversarios non tam veritate, quam strepitu suo opprimunt; denique qui rem optime tetigisse sibi adulantur, novitatibus disceptant, atque non tam id quod est, quam quod esse possit, proclamant.

Tu Vir Nobilissime dum quaedam de Commestibilibus capita a labore tuo tantum & studio profecta publice defendis, notae satis, ast utilissimae Legis Saxonicae interpretem Te sistis, neque in Scheda tua, quod iterum alii amant, Lectorem specioso ac cothurnato imo ad fastum protracto titulo occupas, id enim agunt, quos rebus paulo magis quotidianis misceri pudet. Nunc porro in foro, uti in Cathedra, fortem Te militem exhibe, atque in omni causa, quam suscipis, Nasonis regulam sequere:

- - - Nec nisi victor abi.

PROOEMIUM.

Cum viduae nobiles, ex dispositione juris Feudalis, agnationis plerumque rationem habentis, in bona maritorum succedere nequeant, & vero hac ratione conditio illarum satis dura redita videatur; Jus Saxonicum quatuor potissimum jura, quibus iis subvenitur constituit, quae & alias idiomate germanico **Derer Fräulichen Berechtigkeiten** venire solent. Haec jura autem muliebria consistunt: 1) in dotalitio, quod hodie Romanorum donationis propter nuptias vices subire solet, & vernacula **Leibgedinge** exprimitur: 2) in bonis geradicis, 3) Sponsalia largitate sive **Morgengabe**, & denique in Commestibilibus, sive Cibariis domesticis, germanice **Mußtheil**. De singulis horum jurium capitibus plurimi quidem jam egerunt, verum cum leges patrias quotidie & aliquoties ruminari dignissimum videatur, quartum hoc de Commestibilibus caput elaborandum mihi arrisit. Primos meae juventutis ausus L. B. æqui bonique consuler. Res ea methodo progredietur feliciter, si praemissa definitione tam nominali quam reali & subjuncta divisione, axiomatum & confectariorum veritas dilucidabitur.

§. I.

Primo itaque loco in vocabuli Commestibilium Mußtheil rationem Etymologicam sive nominalem inquirendum est; quae quidem in eo consistere traditur, quod aliquam dividendi necessitatem involvit. Adeoque Mußtheil nihil aliud denotat: quam jus quoddam quo res certae hereditariae inter viduam & heredes necessario dividendae sunt. Da die Frau etwas gewisses von Erb-Sachen nicht allein behalten, sondern mit den Erben theilen muß. Ita enim *in L.R. l. 1. art. 22.* expresse habetur: Nach diesen muß die Frau mit denen Erben mußtheilen. Cur Mußtheil latino idiomate Commestibilium, Cibariorum, Esculentorum, Potulentorum nomine veniat, ad Criticorum subsellia rejicimus, cum satis certum sit, harum vocum fabros ad ea respexisse, quae in re domestica esui potuique inserviunt.

§. II.

Cum itaque de nomine conveniat, res ipsa quoque investiganda est. Quare sequemur praecepta juris Saxonici; Est autem Mußtheil jus quoddam a Saxonibus in favorem viduarum nobilium constitutum, quo illis dimidia pars omnium cibariorum, esculentorum & potulentorum debetur, quae post tricesimum a morte mariti diem superlunt, eo jam tempore, cum maritus decesserat, in ejus aedes illata atque hoc modo ejus possessioni vindicata. Ita enim *L.R. l. 1. art. 22.* Nach diesen muß die Frau mit denen Erben mußtheilen, alle Hoff-Speiße die nach den dreißigsten überbleibet in ieglichen Hoff ihres Mannes, oder wo er sie hett in seinen Geweren. & *W.B. art. 24.* verb: in Gemäste verl. Denn Mußtheil ist allersley Speiße, welche einen Manne zu seiner Nothdurfft in seinen Vorrath geschlagen worden, und geschaffet hat, und solches Mußtheil nimmt das Weib nach ihres Mannes Todte von den zoten (was nach den Todte des Mannes binnen 30 Tagen nicht verzehret wird, sondern übrig bleibet, und wenn alles consumiret wird, kan sie nicht fordern halb

halb) die andre Helffte bleibet denen Erben. Divisionem suppeditat definitio ipsa, distribuuntur in esculenta, sive quae esui, potulenta, sive quae porui inserviunt, cum illa classis siccorum hæc liquidorum annumerari possint.

§. III.

Itaque commestibilia regulariter non nisi viduae nobili debentur, denen Frauen von Ritters: Arth expressa lege Sax. vid: C. 34. p. 3. it: *Mollerus lib. 3. Semestr. c. 24. n. 1, Berlich. p. 3. concl. 48. n. 7. 8.* Id quod largius extenditur, etiamsi mulier non nobilis sit natu, nobili vero nupserit, cum e contrario illa non acquirat mulier, ex nobili stirpe nata, deinde non-nobili nupta. Ergo viduis rusticorum, civium, doctorum aliorumque maritorum qui sanguinis nobilitate non gaudent hæc commestibilia non competunt, etiamsi amplissima feuda reliquerint. *Berlich. p. 3. concl. 48. n. 8. 9. 10.* Quae tamen regula per variorum locorum statuta exceptionem patitur, qua hoc jus in nobilium favorem introductum, etiam plebejorum viduis impertitur. Lautior tamen viduae nobilis prae plebeja conditio, cum illa usum & observantiam hujus sibi indulti beneficii probare non teneatur, plebejæ autem hoc sibi competere privilegium demonstrare incumbat.

§. IV.

Una dimidia omnium, esculentorum viduae debetur, altera heredibus. Ita enim *W. B. lib. 1. art. 24.* verb. in Gemäße, verl. denn Mußtheil ist 1c. und solches Mußtheil nimmt das Weib nach ihres Mannes Todte von den 3oten halb, die andre Helffte bleibet denen Erben. & C. 34 p. 3. und die Witfrau, so von Ritters: Arth ist, davon den halben Theil haben soll. Quam commestibilium dimidiam quamvis jure suo sibi vidua tribuat, apprehendere tamen eandam nequit, nisi auctoritas & consensus heredum accedat. Nam commestibilia viduae non nisi ex divisione cum heredibus facta competunt. *art. 22. l. 1. L. R.* Nach diesen muß die Frau mit den Erben mußtheil

mußtheilen & p. 3. C. 33. §. So viel ic. verb. ihr soll zugetheilt werden. Jam vero divisionem ejus partis consensu, atque ejusdem praesentia suscipimus qui eodem nobiscum gaudet emolumento. Ipsa etiam rei natura, viduae facultatem, commestibilia propria auctoritate occupandi denegat, cum ante divisionem factam semper incertum sit, quid & quantum excubariis domesticis viduae debeatur *Dan. Moller. ad p. 3. Const. 33. n. 4.* In quo Jus commestibilium a cæteris juribus muliebribus insigniter differt. Indubitati enim juris est, viduae licere geradam, sponsalitiæ largitatem & dotalitium ex prædefuncti mariti bonis propria auctoritate apprehendere, modo tricessimum ab obitu mariti diem expectet p. 3. c. 33.

§. V.

Quodsi vero contingat, ut vidua divisionem cum heredibus ratione commestibilium faciendam anticipet, atque suam de commestibilibus portionem iis remotis sibi vindicet, non immerito quaeritur quam poena ideo coercenda sit? Si jure civili res esset decidenda atque argumenta ex l. 7. C. unde vi accerferentur, videres, viduam, jure suo nunc exclusam, teneri, res arreptas restituere vel aestimationem earum præstare. Neque mitiorem sententiam vidua sperare posset, si secundum jus imperii pronunciandum esset, cum dicta juris civilis dispositio in *Ord. Cam. de An. 1521. Rubr. wie es in Irrung der Possession §. und ob sich ja zu Zeiten & in Rec. Imp. de An 1532 Rubr. Cammer: Gericht betreffend §. item als sich diserte repetita fuerit;* At enim vero in Saxonia nostra haec juris civilis pariter ac imperii dispositio dudum defuetudine inumbrata fuit, & mitiora sunt verba quae habet Glossa in *Weichbild art. 29. n. 9.* welcher Mann eines Guts sich unterwindet mit unrechter Gewalt, der soll es mit Wette und Busse wieder geben, jenen in seine Gewalt da es vor war, und ob er wohl nach Kaysers. Rechten hernacher nicht dazu klagen mag, so kan er doch nach Schsischen Rechten, wenn er die Busse gegeben, wohl wieder dazu kommen.

kommen. Unde & vidua hoc casu jure suo non exuitur, quamvis non omni vacet culpa & poena, sed arbitrarie mulctari omnino justissime queat. Prospectum tamen insimul heredibus ne tali abreptione damni aliquid patiantur dum *p. 3. c. 33.* viduæ injunctum est, ut hoc casu vel inventario vel juramento demonstret quid quantumve occupaverit.

§. VI.

Eorum Commestibilium & cibariorum dimidia pars viduæ debetur quæ post tricesimum a morte mariti diem ad huc supersunt. Ita enim expresse disponit *L. R. l. 1. art. 22.* Alle Hoff, Speise so nach den 30ten übrig bleibet, quod iisdem verbis *p. 3. c. 34.* constituit. Adeoque viduæ nihil de iis cibariis debetur, quæ intra tricesimum post obitum mariti consumata sunt *W. B. l. 1. art. 24.* verb. in Gemäste verl. denn Nußtheil ic. was nach dem Tode des Mannes binnen 30 Tagen nicht verzehret wird, sondern übrig bleibet, und wenn alles verzehret wird, kan sie nichts fodern. Cujus rei ratio in eo posita est quod servi ancillæ omnisque familia defuncti, intra tricesimum de cibariis adhuc alimenta capere debent, ut durante hoc tempore de alio domino sibi prospicere queant. Quod si vero contingat, ut vidua ob nondum constitutum dotulitium vel alia justa ex causa jus retentionis, id quod illi licet *p. 2. c. 25.* exerceat, & bonis defuncti mariti adhuc utatur, tunc ea quæ interea temporis, consumta sunt, neutiquam in illius dimidiam, quam de Commestibilibus percipit, partem, imputantur, quin potius illi ex altera quæ heredibus competit, dimidia restituenda sunt. Et cur ob alienam culpam suis commestibilibus defraudari debebit?

§. VII.

Viduæ indistincte de omnibus cibariis dimidia pars commestibilium jure debetur, etiam si illa unius anni vitum excedant; argumentum asserti præbent verba *L. R. l. 1. c. 22.* alle Hoff, Speise. Sicuti autem hodie hæc in-

dubitati juris sunt, ita olim a juris Saxonici interpretibus admodum in dubium vocata fuerunt. Negativam tuebantur alii ex verbis art. 24. *W.B. ist das der Brausen Leibgeding, daß dis Ding innen stirbt, so nimmt sie alles halb, nach den zoten von allerhand Ding, das ihr Mann zu einen Jahre zur Speise gezeuget hette*, ex hac dispositione credi poterat, viduam unius tantum anni commestibilia capere posse. Verum hanc in Jure Weichbildico restrictam sententiam nunc nouiori jure sublatam atque nostro usu ad omnia cibaria extensam, quotquot post obitum fuerint residua, Constitutio 33. abunde demonstrat. conf. Andr. Goldbec. de Gerada Tit. de rebus quas uxor quasue proxim. cognat. n. 6. infin. & n. 7 Verba insuper *L. R. l. i. art. 22. alle Hoff-Speise*, ita generalia sunt ut liquido ex iisdem constet, jus provinciale hanc restrictionem non admittere. Quodsi enim viduae, ea solum commestibilia pro dimidia competere, quae in unius anni necessitatem collecta & comparata sunt, non in omnibus sed quibusdam tantum divisio esset admittenda, eaque in Jure provinciali Saxonico, determinanda fuissent, cum vero hoc jus in *l. i. art. 22.* vocula *alle* utatur, salvo hujus voculae sensu negativae subscribere quis auct? Negativam porro ex naturali aequitate urgent, quippe cui neuiquam consentaneum esset, ut vidua quae jam dotalitium, Sponsalitiâ largitatem, nec non geradam consecuta est, etiam dimidiam eorum commestibilium partem auferat, quae vel ad decennium usque victum suppeditare possent. Sed quis neget, hanc rationem ex aequitate quadam cerebrina proficisci? is enim nemini injuriam facit, qui, quod sibi jure debetur, postulat, viduae etiam insuper nobilis sat dura conditio est, cum non eodem modo ac plebeja in bona sui mariti succedat, istud enim illi magis proficuum foret, quam nobilium mulierum jura conjunctim sumta. Quamvis vero ex haecenus adductis satis superque appareat, nostram sententiam verioris locum sibi tribuere, eaque praeterea consuetudine

dine in pronunciando corroborata sit; Serenissimus tamen Saxo, quo magis inutilibus disceptationibus obex poneretur *p. 3. c. 36 & 37.* tanquam indubitatas normas edidit, vi quarum viduae nobili amplissimus jurium suorum usus conceditur.

§. VIII.

E contrario vero prona quoque consequentia fuit, quod vidua nihil commestibulum loco e.g. pecuniam consequi possit, si contingat, ut omnia cibaria intra tricesimum consumpta fuerint per *L. R. l. 1. art. 22.* Si itaque commestibulum species in certam pecuniae summam redactae fuerint, tunc pecunia eandem cum commestibilibus naturam non induit, quamvis eorum venditione fuerit acquisita, nisi peculiare inter conjuges pactum initum sit, vi cujus uxor defuncti mariti hereditibus omnia relinquit commestibilia atque sibi certam pecuniae summam eorum vice stipulatur.

§. IX.

Porro autem mulier vivente marito commestibilia petere haud valet. Viventis enim nulla datur hereditas, divisio autem commestibilium successionis in alterius bona species est. Si ergo mulier ante maritum decedat, ejus heredes, commestibulum jure, a marito superflite nihil petere possunt. *Carpz. p. 3. c. 34. d. 10.* Alias autem hoc jus ad heredes cujuscunque sexu transmittitur, modo defuncta revera commestibilia acceperit. *L. R. l. 3. art. 38.* *Mußtheil noch Morgengabe vererbet kein Weib bey ihres Mannes Leben, noch auch darnach, sie habe sie den erst empfangen nach seinen Tode.* Hic adeoque praecipue animadvertendum censeo, quantum in capiendis commestibilibus ad mulierem pertineat, si concursus creditorum in defuncti mariti bonis oritur? Dubiam fuisse jam olim hujus casus decisionem apud Ictos comperimus, dum denique omni lite sopita constitutum fuit, ut mulieris emolumentum, quod ex commestibilibus captura erat, hoc casu expiraret. Cum enim aeri alieno

alieno extinguendo caetera mariti bona non sufficerent eorum solutio vel ex commestibilibus nunc erat adimplenda. Fundamentum rei est iustissimus canon, ex quo indignum videtur, ut is qui de damno vitando certat, jacturam suarum rerum patiat, quia alius de lucro captando sollicitus est. *Ord. Pr. V. Tit. XLIII. §. 4. verb. Und weil* 2c.

§. X.

In percipiendis cibariis probe attendendum est, ut vidua solum ea cibaria cum heredibus dividat, quae eo iam tempore, quo maritus decesserat, in ejus aedes illata adeoque in possessionem ejusdem redacta sunt. *p. 3. c. 34.* Dennoch aber so gebühret der Frauen solches allein von dem, welches zur Zeit des Mannes Absterben in seinen Hofe oder Behausung gewesen. Quod & ex vocabulo, Hoff-Speisse, oder gehoffte Speisse elucescit, quo nomine commestibilia ideo veniunt, quod in mariti aedibus sunt per: *L. R. I. 1. art. 22.* Vidua itaque decibariis quae post mortem mariti in ejus aedes illata sunt, etsi id intra tricesimum factum fuerit, nihil commestibilium jure consequitur. Ejusmodi cibaria enim in aedibus ac possessione mariti fuisse dici non possunt. *per d. C. 34. p. 3. verl. und doch folgendes immer halb den 30ten einkommen.*

§. XI.

Ex quo nunc firmisimum nobis licebit constituere principium, nec de eo frumento dimidiam partem viduae cedere, quod tempore mortis mariti jam demessum inque fasciculos colligatum est, licet pariter intra tricesimum diem in horrea reconditum sit. Etsi equidem Berlichius *p. 3. conc. 47. n. 7.* contrarium defendit, quod, uti inquit, fructus agrorum percepti, & in dominio alicujus esse dicantur, quam primum a solo sunt separati, etiamsi in horreum reconditi non fuerint, neque sic pars fundi essent, adeoque cessaret hic omnis ratio, ob quam alias tempus mortis mariti spectandum esset, videtur tamen Berlichius hic magis ingenio quam ex legibus dimicare,

micare, dumque viduarum patronus existit, constitutionis 34. p. 3. voluntatem evertit, constat enim ex illa, frumentum non ideo viduae commestibilibus accenseri, quod sit in dominio mariti, sed quod in ejus domo ac possessione naturali reperiatur. Id quod aliter se habet in frumento demesso, in fasciculos colligato, atque post mortem mariti intra tricesimum demum invento, utpote quod in aperto agro positum, ad mariti aedes atque possessionem tunc pertinere dicitur, si in horreo reconditum atque clausum sit. Alia enim ratione rei dominus, alia iterum possessor existo, ut itaque hoc dato alterum nihilominus deficere queat. Ulterius a Berlichio d. l. urgetur: quod idem in usufructu obtineat, in quo, inquit, omnium maxime ut fructus percepti sint, necessario requiritur, id vero factum tunc censeri, si fructus ab illo demessi atque a solo separati fuerint. Cum vero indubitati juris sit, quod ad acquisitionem commestibilium non sufficiat, si illa in defuncti mariti possessione civili sint, sed naturalis quoque desideretur, adeo, ut vel illa deficiente haec sufficiat; hoc argumentum ab usufructu defunctum statim corrumpit, & satis apparet, Berlichium hic legum romanarum amore captum, non satis caute ponderasse viduae saxonicae jura ex codice qui talia privilegia ignorat, legitime non defendi, nisi, quod quidam amant, ostensurus fuit, leges provinciales ceu rivulos in apertum Juris Romani mare concurrere.

§. XII.

Idem juris obtinet in frumento illo, quod rustici sive subditi, nobilibus quotannis certo die praestare tenentur; quod si enim maritus ante statutum praestationis diem decesserit, nec istud frumentum commestibilibus annumeratur, etiam si dies iste intra tricesimum cedat. Quod & eo extendendum est, si quidem dies praestationis ante mortem mariti venerit, frumentum vero vivo marito non praestitum sit. Cum neutrum in aedibus mariti defuncti reperiatur. Quamvis contrarium omnino statuere

B

non

non dubitem, si heredes subditis persuaferint, ne debita frumenta ante mortem agonizantis mariti praeferant, cum enim hoc in fraudem viduae audeant, non credo hoc ipsi damnosum fore, quod frumentum nondum in aedibus mariti deprehendatur, modo vidua dolum heredum demonstret.

§. XIII.

Quod si vero contingat, ut maritus dum in vivis adhuc est, alicui quantitatem frumenti mutuo det, nonne hoc pro dimidia parte viduae commestibilium loco cedit? Et respondetur, quod non, cum nec hoc in possessione mariti tempore mortis fuerit. Non obstat quod & id nostrum dicatur, quod nobis debetur *L. 23. §. 1. ff. de V. S.* & quod ex Pauli sententia in *L. 15. ff. de R. J.* is qui actionem habet, ad rem recuperandam, ipsam rem habere videatur, nam nec dominium, nec spes domini certa, ac infallibilis aliquem effectum hic sortitur, cum neutrum efficiat ut commestilibus quid annumeretur, nisi possessio naturalis cum iis conjuncta sit.

§. XIV.

Fieri etiam potest, ut vivente adhuc marito frumenta aliaque cibaria vendendi ergo aliorum avehantur, ante ultimum attamen diem defuncti distracta haud sint, cedent ergo ea sine dubio viduae pro sua dimidia. Non enim obstat, quod ejusmodi frumenta aliaque cibaria in curiis ac aedibus mariti defuncti non inveniantur, quod, uti haecenus demonstrabatur, commestibilium naturam constituebat, sufficit enim haec frumenta jam pridem in areas aedesque defuncti mariti ita illata fuisse, ut non solum dominium sed & possessio ipsi rite competierit, etsi in curiis ac aedibus mortis momento non reperta. Ita enim *L. R. l. 1. art. 22.* Nach diesen muß die Frau mit den Erben theilen, alle gehoffte Speise, die nach dem toten übrig bleibet, in jeglichen Hoff ihres Mannes, oder wo er sie hett in seinen Geweren, id quod ex versione latina; *quae in ejus potestate reperiuntur, dilucidius apparet.*

Quis

Quis enim dixerit, alia ratione non possideri, quam si in curiis aedibusque res sita sit. Attamen obstare videtur, quod maritus defunctus, ejusmodi frumentum aliaque cibaria, ad usum familiae non destinaverit, sed vendendi causa alio transtulerit, adeoque illa juxta vulgatum istud: actus destinatus habetur pro re perfecta, pro venditis haberi debeant. At enim vero quanquam conceditur quod illa ad venditionem destinata fuerint, hinc tamen nondum liquet, ipsa venditione non secuta, eadem usui familiae inservire non posse. Reverta enim a foro in horreum aedesque, pristinam naturam denuo consequuntur. Quare viduae vel hanc ob causam dimidia eorum pars salva esset. Praeterea id neutiquam commestibulum naturam constituit, quod ea ad usum familiae destinata fuerunt, sed sufficit si tempore mortis in potestate vel possessione mariti reperiuntur, atque post tricesimum a mortis die supersunt. Utrumque requisitum hoc casu compareret.

§. XV.

Hinc porro rei ordo nos ad quaestionem deducit: an sc. frumentum vivo marito venditum, emptori autem nondum traditum, viduae commestibulum jure cedat nec ne? Scilicet haud haesitandum censeo, quo minus affirmativam amplectamur sententiam, cum & ejusmodi frumentum in aedibus, possessione, dominioque mariti defuncti inveniat. Nec obstat, quod venditor ejusque heredes ad ipsam rei venditae traditionem jure teneantur. Etenim hic casus est, ubi duo ad unam eandemque rem vindicandam concurrunt, jam vero indubitata atque perpetua juris regula est: quoties duo de una eademque re litigantes concurrunt, toties potiori jure gaudens illi cui infirmius competit, praefertur. Quis vero neget, viduam nostram hoc casu potiori prae emptore praerogativa gaudere? utpote quae statim a morte mariti jus in re consecuta est, ex quo omnia commestibilia, quae tempore mortis mariti in ejus possessione & aedibus reperta, fuerunt, pro dimidia parte poscere potest.

potest. Cum e contrario emtoris jus ex contractu, adeoque personale sit. Quam itidem sententiam lex 15. C. d. R. V. ex omni parte confirmat, cujus legis sententia, quicquid Cujacius 18. Obs. 31. & Antonius Faber 86. err. i. dicant, ea est, quod in casu, quando una eademque res, duobus, separatim & diversis contractibus vendita est, is emtorum potius jus habere dicatur, cui priori res tradita fuit, licet emerit posterior, idque propter jus in re quod traditione nactus est. Nunc ergo de nostro themate dispiciamus; vidua nobilis, uti antea dictum, jus habet in re, in omnium cibariorum & potulentorum dimidia, quippe quae illi ipso jure competit. Fac itaque haec cibaria vendita, ita ut in rem atque pretium consensus jam sit, praeterea quoque pecuniam jam esse defuncto marito solutam, ut nihil amplius deficiat, quam traditio. Hic viduae contractus emti venditi in sua dimidia non nocet, possessionem enim mariti quam in horreo atque aedibus defuncti cernit pro causa sua allegat. Attamen & in hoc casu sciendum, signum possessionis indubitatae fidei haud esse, si dicas frumentum horreis defuncti reclusum est, ergo viduae mariti pro dimidia cedit. Neutiquam ita indistincte; res aliena enim titulo depositi vel pignoris in aedibus ejus deprehendi potest. Vide itaque porro an ex titulo domini vel possessionis meum dicatur frumentum, in villae meae horreo quidem repertum, verum cujus claves jam emtori tradidi, atque illo actu, reclusi illic frumenti dominium & possessionem in alium transtuli ita, ut mihi nil amplius sit residuum, quam quaedam rei alienae depositio.

§. XVI.

Quare dum vidua ab ipso mortis momento, potiori prae emtore jure utitur, emtoris fors inde non redditur deterior, quinimo liber ipsi patet ad heredes aditus, quo vel pretium jam solutum reddant, vel aliunde sibi ex ista commestibilium divisione enatum damnum refarciant. Annon autem Pauli sententia l. 15. ff. de R. J. emtorem

torem juvabit? cujus tenor est; *is qui actionem habet, ad rem recuperandam, rem ipsam habere videtur.* Verum cum haec sit in contractu emtionis venditionis interpretatio adhibenda, ut alienatio non praesumatur, sed traditione demum absolvatur; ipsa quoque lex 204. ff. de R. I. dilucide satis rem explicet: *Minus esse actionem habere quam rem, facillima erit hujus dubii solutio.*

§. XVII.

Commestibilibus porro accensetur frumentum quo agri conferendi sunt, atque id quidem ex larga ac ampla regulae dispositione, quā omne frumentum, quod tempore mortis mariti in ejus possessione ac potestate reperitur, inter heredes ac viduam superstitem dividendum est, cui tamdiu inhaerendum, donec probetur contrarium, cui accedit luculenta satis Serenissimi Saxonis in P. 3. c. 32. voluntas: da aber die Wittfrau nach Absterben des Lehnmannes, ehe sie ihres Antheils veranüget, die Acker wieder besessen läßt, von dem so zum Antheil gehört, solches müssen ihr die Lehnfolger vor den halben Theil des Saamens wieder erstatten. Sed id inter juris Saxonici interpretes nondum expeditum est, an vidua hoc casu dimidiam saltem partem frumenti sati; an vero & fructuum exinde natorum ab heredibus exigere queat. Berlichius p. 3. concl. 43. cum Wesenbecio & Jacobo Schultes posterius affirmat. Sed nos meliore jure quam laudatus Berlichius, ut patet, concludimus, quod vidua hoc casu dimidiam solum seminis partem commestibilium jure capiat. Fructus enim qui ex semine post mortem mariti facto nascuntur, tempore mortis defuncti mariti in ejus potestate possessioneque fuisse quis allerere audebit? Praetereaque tam de jure civili §. 32. J. de R. D. quam jure Sax. L. N. I. 2. art. 46. certum est, quod is qui alienos agros bona fide consecit, praeter impensas, de fructibus nihil lucretur. *Nec enim quicquid aliud, inquit Carpz. ad p. 3. c. 32. def. 13. n. 5. Illustrissimus constituens sancire voluit, quam ut viduae, quae marito defuncto, ante*

acceptam suam commestibilem partem agros de iis seminari curavit, frumentum sationi impensum, pro dimidia parte a feudi successoribus refundatur, nequitiam vero ut fructus percepti inter viduam & feudi successores dividantur, prout cuiusque verba ex actus inspicienti, obvium est. vid. Dan. Moller. ad Constit. Sax. p. 3. c. 32. n. 4. Interim sensum sibi Berlichius finxit a Constitutionis nostrae verbis ita alienum, ut vel maxime sinistra inde emergat interpretatio. Legitur enim solches müssen ihr die Lehnfolger vor den halben Theil des Saamens wieder erstatten. Quamquam autem ne levissimum quidem vestigium de dimidietate fructuum ad viduam ab heredibus transferendi in constitutione reperitur, attamen Berlichius inquit, si dimidiam seminis saltem recuperare debet vidua, dicendum esse: So müssen ihr die Lehnfolger den halben Saamen wieder geben oder erstatten, ergo particula vor ipsi impedimento fuit, adeo, ut crediderit, Serenissimum legis latorem voluisse, ut pro jacto semine viduae dimidia pars fructuum inde enatorum restitueretur, ipsique tanquam negotiorum gestori satisfaceret. Sed nihil huius dubii solutione facilius: Constitutio 32. p. 3. sistit viduam, quae bonae matris familias officio, fungitur, & cum ita temporis ratio jubeat, post mortem mariti intra 30 dies frumentum ex horreo defuncti depromit, atque agros conferi jubet, necessario itaque sibi suisque commestilibus damnum infert, si ejus seminis portionem sibi adimit, cujus dimidia ipsi cum herede competebar. Ne ergo sibi officium hoc existeret damnosum, laudata constitutio voluit, ut heredes ipsi restituerent vor den halben Theil des Saamens aliam frumenti portionem, quae in ejus dimidiam imputanda, ut quasi dicas legislatorem constituisse, ut heres pro specie illa seminis projecti, aliud genus redderet.

§. XVIII.

Cum itaque ad hoc, ut aliquid inter commestibilia referri possit, necessario requiratur, ut id ante obitum mariti

mariti in aedes illius illatum & post obitum ibi reperi-
tum fuerit, omnino inquirendum est, quibusnam in ae-
dibus ac curiis cibaria inveniri debeant. Variæ iterum
hic, pro more, sunt ad opiniones. Sic *Rotschütz in Tr.
de Dotal. art. 19 n. 2. & art. 20. n. 15.* ex iis solum prædiis
viduæ commestibilia præstanda esse tradit, in quibus illi
dotalitium concessum est, illique ex caeteris prædiis nil
praeter alimenta deberi, donec dotalitium aliaque quæ ipsi
debentur, solvantur. Alii e contrario tradunt: commesti-
bilia non nisi ex prædiis feudalibus aus denen Ritters
Güthern deberi, quam sententiam & ipsi Scabini Lipsien-
ses testante *Carpz. p. 3. c. 36. d. 2.* olim approbavere. Sed
nos neutri sententiae subscribentes ob generalia eaque
clarissima verba *L. R. l. 1. art. 22. & 24. in jeglichen Hoff
ihres Mannes, oder wo er sie heft in seinen Geweren,*
tuto asserimus, jus commestibilium, ad nullam certam
praediorum qualitatem, an sc. feuda sint an allodialia,
rustica, conducta &c. restringi posse, sed viduæ indi-
stincte ex omnibus omnino prædiis, quantumvis ma-
ritus ibi non habitaverit, commestibilia deberi. Mo-
bilia enim & quæ naturam eorum sequuntur, haud cir-
cumscribuntur loco, sed affixa quasi ossibus & perso-
nis dominorum intelliguntur, in loco ubi foveat do-
micilium. Sicuti quoque maritus omnia uxoris mo-
bilia ubicunque sita sint, gerada excepta, post mortem
illius lucratur per *L. R. l. 1. art. 31. & l. 3. art. 76.* ita
etiam viduæ omnia commestibilia aliaque mobilia ad
geradam & morgengabam pertinentia, ubicunque lo-
corum reperiantur, cedere aequissimum est. *Carpz. p. 3.
C. d. 36. 3.*

§. XIX.

Sed nec haec regula, quod sc. viduæ ex omnibus
omnino mariti prædiis commestibilia debeantur sine
limitatione est admittenda, sequenti enim modo res est
explicanda. Nimirum quando quaedam commestibi-
lium species certo perpetuoque praediorum usui desti-
natae

natae sunt, vidua dimidiam earum partem petere nequit. Adeoque ex castris & fortalitiis, earum rerum, quas maritus pro necessitate castris vel fortalitiis repositas reliquit, nihil viduae debetur, uti recte docet Dan. *Mollerus l. 3. Semestr. 24. n. 4.* quia tunc ad immobilia referuntur, & quasi pars ipsorum castrorum esse censetur. Deinde quoque probe attendendum, si maritus praedia quaedam conduxerit, quod sc. vidua & ex his commestibilia petere possit *Carpz. p. 3. c. 36. d. 6.* modo locatori pensio plenarie exsoluta & inventarium restitutum fuerit *Carpz. l. c. d. 7.* alias viduae non licet ex iis commestibilia petere, aut si petat, pro rata ad solutionem pensionis restitutionemque inventarii tenetur, cum commestibilia aliaque jura muliebria ex bonis mariti debeantur, & vero bona non nisi deducto aere alieno intelligantur. *P. 3. C. 20. verb. nach Bezahlung der Schulden.* Nec obstat quod alias de Morgengaba & cibariis domesticis, aes alienum mariti non nisi in subsidium solvendum sit. *Carpz. p. 2. C. 14. d. 62. & 63. id. p. 3. C. 36. d. 9.* haec enim regula ita limitanda: nisi maritus res ad Morgengabam commestibiliaque pertinentes alii sub pacto hypothecae oppignoraverit, quae oppignoratio viduae praerogativam adimit, atque in alium transfert *Carpz. p. 2. C. 14. d. 64.* Jam vero locatori, ratione pensionis, in omnibus omnino conductoris bonis praedio illatis atque investis vel etiam in eo procreatis jus retentionis competit, quod tum in mobilibus exercetur vidua haud prius aliquid capiet, quam si locatori integra exsoluta sit merces; vel, si expressa sibi locator praeterea hypotheca prospexerit, quod praepriis hodie necessarium, cum vigor tacitarum hypothecarum noviori Processus Ordinatione, in totum expiraverit, tunc vidua quae sibi forsitan cibaria una cum herede tribuit, reddere ad solutionem pensionis pro rata, tenetur.

§. XX.

Id vero omni dubio caret: viduae nihil commestibilium jure deberi, si maritus praedium quoddam alteri locave-

locaverit, frumenta vero aliaque ad commestibilia pertinentia, certo pretio aestimaverit, & conductori inventarii loco tradiderit ita, ut finitio contractu frumentum nec in genere nec in specie repetere velit, sed vice eorum certam pecuniae summam sibi stipuletur.

§. XXI.

Expositis itaque iis regulis, quae circa commestibilium jus obtinent in genere, rei ordo postulat, ut & species commestibilium recensamus. Quod tamen pro varia, quae in ejusmodi rebus valet consuetudine, ex diversorum locorum statutis decidendum esse negotii natura comonstrat. Interim quam ambigua etiam sint haec omnia, fundamenti loco hoc certe axiomae est ponendum, quod, quaecunque esui ac potui familiae inserviunt, illa inter viduam heredesque commestibilium jure dividenda sint. Deinde autem non deficiunt loca, quae, dum circa recensionem istarum specierum occupantur, colligere nos docent, quid ex paritate rationis ibidem allegatae de aliis speciebus sit existimandum, vide itaque quae habet in editione Zobeliana Urthel post L. R. Tit. zum Mustheil gehöret. fol. 534 & Urthel post B. B. Tit. von Gerade, Morgengaben Mustheil cujus verba fluunt. Die Helffte alles Fleisches gesalzen und ungesalzen, Speckseiten, Getrânke es sey Meth, Wein oder Bier, auch Koffend, Getraide an Korn und Weizen, es sey in der Scheune oder auf den Boden, Erbes, Hirß, Graupen, Bohnen, Râsse, Butter, Schmalz alles genießl. Hauß und Vorraths in Haûse zu essen und zu trincken dienend.

§. XXII.

Ex enarrato itaque axiomate praec. Si nec non sententia ibidem recensita, apparebit equidem, quae commestibilium nomine veniant, sunt vero etiam res quaedam, quae cum speciebus in dicta sententia comprehensis una eademque natura gaudent, atque nihilominus unanimi eruditorum consensu ad commestibilia haud referuntur. Certum enim est v. g. Würste, Schuldern, Quard.

Quard, Honig, Salz &c. inter commestibilia referri, at-
tamen an de porcis saginatis idem dicendum sit, non
omnes conveniunt, dum quidam eos plane e commesti-
bilium numero relegant, alii illos rursus ad cibaria per-
tinere asserunt hac autem limitatione adjecta: Si tem-
pore obitus mariti, fuerint mactati, & in partes divisi
Matth. Coler. Dec. 60. n. 68. Rothschütz de Dotat. art. 19. n. 2.
Neutra vero sententia fundamento nititur & utraque ex-
pressis legum verbis repugnat, ita enim in *L. R. l. 1. art. 24.*
disponitur zur Morgengabe gehören alle Feld, Pferde,
Kinder, Ziegen und Schweine, die vor den Hirten gehen,
gemästete Schweine aber gehören zum Rußtheil. verba
hujus legis ita clara, ut nil certius, quam porcos sagina-
tos commestibilibus annumerandos esse, nec salvo horum
verborum sensu dicendum, id tunc demum obtinere,
quando iidem mactati inque partes divisi sunt; dum autem
porci saginati iis, qui pastoris curae subsunt opponun-
tur, satis perspicue indicatur quod de vivis, non ma-
ctatis inque partes divisis sermo sit. His præsuppo-
sitis quid obstat, quin eandem sententiam ad vaccas an-
feres, aliaque pecora saginata extendamus? Pisces quod
attinet & hi ad commestibilia referuntur, modo ad usum
familiae vivariis nassive in Reußen, Rasten oder Hältern
reperiantur, non in piscinis Teichen.

§. XXIII.

De seminum speciebus diversis videndum quid ho-
rum intuitu obtineat; omnia autem ea ad commestibilia
referenda sunt, quae ad esum potumque conficiendum
apta, alias plane ad illa non pertinent. Mira tamen &
hic est *Dd.* contentio, siquidem multi quasdam seminum
species commestibilibus annumerant, quorum natura
id neutiquam permittit, alii vero quasdam ad com-
mestibilia pertinere negant, quae tamen sibi omnino
inter ea locum vindicant. Ita a quibusdam canna-
bis & linum pro commestibilium speciebus venditan-
tur, cum tamen neutrum nec tanquam semen, nec
quo-

quoque si fructus exinde enati fuerint esui, potui-
que humano inserviant. De vicis *Wicken* tamen cer-
tum est, eas commestibilibus annumerari non posse, cum
quidem pecudes iisdem vescantur, homines vero nec ci-
bum nec potum sibi ex iis comparare soleant. *Carpz. p. 3.*
c. 35. d. 3.

§. XXIV.

Quodvis frumentum commestibilium jure pro di-
midia parte viduæ cedit, nullo respectu habito an illud
trituratum fuerit nec ne, modo esui potuive inserviat,
& tempore obitus mariti in ejus possessione ac potestate
reperiatur, id quod *Illustriff. Saxo p. 3. c. 34.* verbis: *welches*
zur Zeit des Mannes Absterben in seinen Hoff oder Behau-
sung gewesen, unice requirit, triturationis vero nec hic
nec alibi mentionem facit. An vero hordeum, frumen-
tum Saracenicum, i. e. *Heyde Korn*, & lupulus commes-
tibilibus accenseri debeat, iterum magna inter Dd. fuit
contentio. Ita Assessores Facult. Jurid. Lipsi. olim has tres
species simpliciter ad commestibilia referebant, Scabini
vero, priores duas species simpliciter rebus hereditariis
annumerandas esse pronunciabant, vidua prorsus exclu-
sa, lupulum vero quod attinet, illum eatenus a commes-
tibilibus excluderunt, quatenus adhuc pendet, nec a solo
separatus est vid. *Berlich. p. 3. c. 48. n. 31. seq.* *Carpz. p. 3.*
C. 36. d. 5. & 6. Sed Serenissimus Elector huic controver-
siae finem fecit, posteriorem sententiam confirmavit, at-
que hordeum, frumentum Saracenicum una cum lupulo
simpliciter rebus hereditariis annumerari debere dispo-
suit, nulla ratione, quod lupulum attinet, habita, an ad-
huc pendeat an a solo separatus fuerit. Ita enim p. 3. c.
36. verba sunt: *dass sie Gerste, Hopffe und Heyde Korn*
denen Land Erben alleine ohne Unterschied als Erbe zu
sprechen sollen. Idque absque dubio hac ex ratione,
quod nec hordeum semper potui inserviat, nec frumen-
tum Saracenicum esui, lupulus vero non omnis ad con-
ficiendum potum consumatur, sed una cum frumento

faracenico ut plurimum pecudibus faginandis impen-
datur, adeoque commestibilibus indistincte annumerari
nequeat. Consuetudine tamen loci, vel statuto quo-
dam id effici posse, ut inter commestibilia hae species
locum invenient, quis neget. Contingit etenim eas-
dem quandoque esui ac potui inservire. Ceteroquin
certissimum, ex consuetudine & statutis locorum ea præ-
primis esse decidenda, quae ob diversitatem casuum spe-
cialiorum, in lege generali exprimi haud possunt.

§. XXV.

Polenta quoque ex hordeo macerato & resiccato co-
quendae cerevisiae parata ad commestibilia referenda.
Certissimum enim est, polentam ideo ex hordeo factam
esse, ut potui inserviat. Attamen nec hac de re una ea-
demque Dd. est sententia. Etenim alii ideo polentam
a commestibilibus excludunt, quia idem Gloss. marg. ad
LehnR. c. 56. n. 7. sub fine facit, & in c. 35. p. 3. sine disci-
mine hereditariis rebus hordeum annumeratur, & negari
non potest, hordeum maceratum hordei naturam non
exuisse. Denique & ex hac ratione polentam inter com-
mestibilia referri posse, negant, quod Rothschütz ean-
dem a commestibilibus excludat, adeoque hujus opi-
nio & in hoc casu esse arripienda videatur, cum ejus-
dem sententiam Serenissimus Elector tum, cum circa
hordeum lupulum & frumentum faracenicum discre-
pantes deprehenderentur Dd. opiniones, approbaverit.
His tamen neutiquam ita movemur, quin nostrae
adhuc inhaeramus sententiae. Siquidem illud dubium
quod attinet, nihil ad rem facit, dum Glossa non at-
tenditur, quando expressae leges & consuetudines ob-
stant. Hoc quod in p. 3. c. 35. simpliciter hordeum a
commestibilibus excipitur ejusdem est farinae, idq; ideo,
quod non tantum verba serenissimi legislatoris attendenda
sunt, quam mens quoque ac voluntas ejus lum. Ideo enim
hordeum ad commestibilium species non referri deberi
sancitur, quia non esui potuique hominum, sed ut plu-
rimum

rimum pecudibus faginandis, paratur, uti quidem ex ipsius constitutionis contextu §. etliche aber haben ic. satis apparet. Jam vero, quando hordeum maceratum & resiccatum est, id ideo fieri ex arte oeconomica videmus, ut potus inde conficiatur. Ulterius urgebatur, hordeum quamvis maceratum & resiccatum fuerit, nihilominus hordeum manere. Sed levior haec erit objectio, siquidem diversimode resolvi potest, quid si enim dicas hordeum arte & cura madefactum & tostum aliam induere naturam nec hordeum amplius manere, ut, v. g. facile quis non dicet, farinam unde panis coquitur, farinam manere, quamvis farina praestantior sit, materia unde panis componitur. Deinde ex hordeo macerato sive in polentam mutato, neutiquam vero ex hordeo rudi adhuc, cerevisia coqui potest. Id quoque accedit, quod in jure nostro ut & communi vita, hordei appellatione polenta haud comprehendatur. Cum enim jure Saxonico cuilibet nobili integrum sit, hordeum pro lubitu vendere, quando vero polenta exindo conficitur sub poena ejusdem venditio prohibeatur, & tantum in proprios usus converti possit Const. prov. sub Tit. Brauen, Schenken und andere Bürgerliche Nahrung auf dem Lande, quis est cui non statim obviam sit, hordeum & polentam diversam a se invicem constituere speciem. Denique nec ultima ratio mihi contrarium persuadet. Non enim sequitur, quia serenissimus Elector Rothschützii opinionem in uno casu approbavit, ergo eadem in omnibus approbata est, atque a nobis attendenda, uti recte animadvertit *Berlichius p. 3. concl. 48. n. 39. seqq.*

§. XXVI.

Quod in genere antecedenti §o de polenta commentati sumus, viam nobis ad novam quaestionem sternit: an omnis quippe polenta ad commestibilia possit referri? Dubium enim nemini fuit, quin nobilis vidua polentam cum herede dividat, quae in area post obitum mariti deprehenditur eum in finem, ut sibi suaeque familiae

exinde cerevisia coqueretur, verum altioris indaginis res videtur, si nobilis ex privilegio, praescriptione alioque justo titulo potestatem ac jus sibi acquisivit conficiendi polentam, non tantum pro necessitate domus ac suae familiae, sed & aliis vendendiaut cerevisiam exinde coquendi eamque per caupones publice distrahendi. Berlichius & Carpzovius hoc casu inter cibaria haud referunt polentam persuasi, quia non ad usum familiae tunc inserviret, si inde cocta cerevisia vendatur; interim cum polenta a commestibilibus non excludatur, quod ipse Carpzovius defendit & Berlichius, deinde a morte mariti in possessione & dominio ejus deprehendatur, *Glossa. ad Leh'n R. art. 56.* in contrariam me ideo non rapit sententiam. Quod si enim id demum inter commestibilia referendum esset, quod soli usui familiae destinatum est, nec frumenta caeteraque cibaria omnia, sed ea solummodo, quae in victum usumque domus & familiae defuncti adservata sunt, ad commestibilia pertinerent, & ea praesertim, quae venditioni destinata erant, heredibus solum cedere, viduaeque nihil de iis commestibilium jure deberetur, id quod tamen omnium consensu generali Legis Saxonicae dispositioni palam adversaretur.

§. XXVII.

Sicuti itaque hordeum maceratum & resiccatum, sive in polentam redactum commestibilibus accensendum est, ita quoque frumentum faracenicum, si quippe confusum (zu Grütze gemacht,) fuerit, viduae pro dimidia parte commestibilium jure cedit. *Mart. Coler. de alim. l. 1. §. 11. Berlich p. 3. conc. 48. n. 36. Carpz. p. 3. c. 36. def. 10.* Hac enim ratione non manet frumentum faracenicum qua tale, sed in farinam commutatur, adeoque recte ad commestibilia refertur *vid. Gloss. ult. in art. 28. Weichb. Grütze gehöret zum Mustheil,* cum jam esui hominum inservire queat.

§. XXIX.

Hoc autem jus commestibilium post mortem mariti
amittere

amittere potest vidua, si dote acceptata dotalitium repudiaverit, quia est accessio dotalitii, quae una cum illo collabitur. *Carpz p. 3. C. 37. d. 5.* Si autem dotalitium ob dorem forte non illatam nec promissam constitutum vidua non habeat, tunc, quoniam aptum est, per se subsistere, etiam absque dotalitio sustinetur, & viduae petenti praestandum est *Carpz. Dec. 7. pos. 6.* Excidit porro eodem jure vidua nobilis, si intra anni & diei spatium ad exercere neglexerit. Quemadmodum enim omnia jura praescriptione finiuntur, ita & commestibilia jus eadem extinguitur, quod si enim vidua a tempore elapsi tricesimo intra annum & diem commestibilia non perat, quin tum praescriptionis exceptione repelli possit, nullum est dubium per text *L. R. l. 1. art. 28.* was solches Dinges erblos erstirbet, als Heer: Geräthe, Erbe oder Gerade, das soll man antworten den Richter oder Fronboten, ob er es heisset nach den zoten 10. das soll denn der Richter behalten Jahr und Tag unwerthan, und warten, ob sich jemand das zu ziehen wolte mit Recht, kommt denn niemand, so kehre es der Richter zu seinen Nutz. Haec de jure commestibilia quaedam capita, juri Saxonico conformia, *L. B. pro humanitate tua in optimam interpretare partem. Addead haec sententiam Scabb. Lips. Torgau, Mens. Maji, 1719. ad reqv. H. G. Krausens.*

Auf e. a. u. gest. frage Epw. hat Cajus von Rothenhan ein Schöfl. von Adel, als er sich verehlicht seiner Ehefrau in einer Eheveredung gegen die ihm würcklich eingebracht 2000 Thlr. Ehe. Gelder anderweitige 2000 Thlr. und dergestalt ein Leibgeding verschrieben, sowohl nachgehends, ohne hinterlassung Leibes, Lehns, Erben dieses Zeitliche gesegnet, hierauf aber die Wittbe besagtes Leibgeding von denen Lehnsfolgern anzunehmen verweigert, und vielmehr 4000 Thlr. an Einbringen und Gegenvermächnuß, hierüber auch die gemeine und Adelige Gerade, nebst der Morgengabe und Miththeil gefordert, welches

ches ihr die Lehnfolger nicht zugestehen wollen, und ihr verlanget, was dñßfalls Rechtens, berichtet zu seyn. O. n. w. der Wittben entgegen zu stehen scheint, daß sie einmahl in denen Ehe: pactis auf das verschriebene Leibgeding sich weisen lassen, und dabey dergleichen successions-Fällen zu förderst, auch ehe man, was sonst rechtens wäre, untersuchet, auf conventionem partium, wessen sich diese vereinigt, zu sehen, die Ehe auch anders nicht als auf diese ausdrückl. Condition geschlossen worden, und von solchen inter vivos celebrirten contractu abzuweichen. Keinen derer interessenten frey stehet, woferne aber ja die Wittbe ein anders auszuführen vermeynete, sie deßwegen die Lehn Erben und keinesweges die successores feudales welche die Ehe-Gelder nicht empfangen auch nicht beneficio defuncti, sondern des primi accipientis das Lehn überkämen, belangen, allenfalls aber, wenn ihr dotem zu erkiesen freygelassen würde, gleichwie die Morgengabe samt dem Mußtheile also nicht weniger die Gerade, als eine ebensmäßige Weibliche Gerechtigkeit, so nach Anleitung der Churfl. 33 Const. part. 3. jenen gleich geachtet, fahren lassen müste. Da hingegen die Wittbe in denen Gedanken stehet, daß wenn sie gleich nicht zu dem Leib-Gedinge kiefete, dennoch ihr deßwegen die übrigen oberwehnten Weiblichen Gerechtigkeiten nicht entzogen werden könten, da solches denen Adelichen Wittben einmahl geordnet, und nirgends ihnen zu reichen verboten, auch wenn eine Wittbe die Ehe-Gelder repetirte und dergestalt diese dem Lehne nicht verblieben, zwar das Leib-Gedinge aus eben der Ursache cessirte, solches jedoch auf Gerade, Morgengabe und Mußtheil als etwas absonderlichs so nicht in compensationem dotis, sondern ex commiseratione gegen Wittben gereicht zu werden pflege, nicht extendiret werden möchte. welches unter andern daraus erhellet, weil so dann, wenn eine Frau dem Manne kein Ehe-Geld zugebracht, also auch nach dessen Tode kein Leib-Gedinge praetendiren könte, dennoch Gerade, Morgengabe und Mußtheil bekommen müste;

müſte; Hierüber wenn man ihr das Ehe: Geld abſolgen lieſſe, ſolches nothwendig auch deſſen Wiederlage, ſo dem ſelben zu æquipariren nach ſich zöge, und jene ohne dieſem nicht in gegenwärtigen caſu auch um ſo viel weniger angenommen werden dürffte, weil die Wittbe bereits vor eſſliche 20 Jahren dotem ausgezahlt, und ſelbige neſt denen über das alterum tantum genoſſenen Nutzungen dem Lehn zu gute kommen wäre.

d. a. d. aus der Frage nicht zuerſehen, daß die Wittbe je mahls der repetitioni dotis renunciret, und ohne der ihr ſonſt zu ſtehenden Wahl, ſich ſlechterdings und privative an das Leib:Gedinge weiſen laſſen, vielmehr da dieſes ihr zum beſten conſtituiret, ihr mit deſſen zurüclaffung die repetitionem dotis, ehe und bevor ſie zum Leib:Gedinge gegriffen, Inhalts der 42ten Conſtit. part. 2. zuerwehlen keinesweges zu verſagen, noch ihr poſtulatam pro contraventione pactorum nuptialium anzunehmen, auch da ihre das feudum afficirende Jura aus der beſchehenen illation und daher vermöge derer Rechte folgende Verwendung zu des Lehns Beſten herrühren, und die mitbelehnten zu gehöriger ſatisfaction verbinden, damit an das Erbe wie der Willen ſich weiſen zu laſſen nicht ſchuldig, dem ungesachtet jedoch zugleich weder das Gegen:Vermächtniß, noch die zur Morgengabe und Mußtheil gehörige Stücke zu fordern befugt, indem was das erſtere anbelanget, zwar denen Lehns: Folgern, wenn ſie der præſtation des dotalitii ſich zu entbrechen geſonnen, dotem neſt der Wiederlage abzutragen vergönnet, und die Wittbe ſolches auf dieſe Weiſe anzunehmen gehalten, dieſe aber beydes zuſammen wieder derer Lehns: Folger willen zu fordern, und dergeltalt ſelbigen des Gegen:Vermächtniß als ein lucrum, welches eben deßwegen den Rahmen donationis propter nuptias führet, pleno jure ihr zueignen, und dadurch des ſonſt zu erwartenden Rückfalls ſich zu begeben anzuſinnen mit Beſtande nichts vermag; ſo viel aber die Morgengabe und das Mußtheil betrifft, dieſe præſtationes zur verſorgung der

der Wittbe aus dem Lehn gehöre, woforne sie jedoch solche vornehmlich in Leib:Gedinge bestehende Versorgung, wenn sie gleich aus einer Commiseration mit herkömmliche fahren läßt, und als Creditrix der Mitgift begehret, eines mit den andern, es mag die illatio vor kurz oder lang geschehen seyn, als worinnen die Rechte keinen Unterschied machen, nicht praedentiren kan, die gemeinen Sächsischen Rechte auch, welche per jura Electoralia nirgends geändert, selbst gedazu nicht admittiren, vielmehr durch bewährter Rechts Lehrer Meynung, und übliche, absonderlich in Lehns Sachen viel beytragende Gewohnheit, auch in diesen Landen bestätigt werden, gleichwohl hierunter der perception der Gerade etwas zu benehmen nicht gemeynet, weil derer Weiber Jura disfalls, so gar bey derer Männer Lebzeiten starker radiciret und auf eine speciem proprietatis anziehen, diesernach solche denenselben nebst dem Ehe:Gelde gegönnet, in der obangezogenen Const. 33. part. 3. auch mehr nicht als de modo perceptionis auf den Fall, wenn alles zusammen gefordert werden kan, nicht aber, daß eines ohne den andern nicht zu praestiren, disponiret; gleichwie ebenfalls das Vorgeben als ob eine Frau, wenn sie das Ehe:Geld erst nach des Mannes Todte würdlich inferiret, ihre Verleibdingung nicht fordern könne, so wenig als was die Wittbe allhier daraus zu inferiren gedenket, fundiret, so mögen zwar die Lehns:Folger des Abtrags derer Ehe:Gelder und Abfolgung der Gerade an Caji von Rothenhahn hinterlassene Wittbe, sich nicht entbrechen, noch bloß auf der praestation des Leib:Gedings bestehen; zu Abstattung des gegen:Vermächtnisses, Morgengabe und Rußtheils, hingegen sind sie mit Bestande nicht anzuhaltten. W. R. W.

